

**ØRESUNDS
INSTITUTTET**
ANALYSE

**GRÆNSEPENDLERNES
SAMFUNDSMÆSSIGE
VÆRDI SAMT INDKOMST
I DEN DANSK-TYSKE
GRÆNSEREGION**

Øresundsinstitutts sekretariat

Adm. Dir. og chefredaktør: Chefanalytiker:
Johan Wessman Britt Andresen

Analytiker og reportere: Koordinator og kommunikør:
Jenny Andersson Sofie Paisley
Thea Wiborg

Redaktør News Øresund:
Anna Palmehag

En analyse fra det uafhængige Øresundsinstitut.
Øresundsinstitutet står alene for rapportens analyse og
konklusioner.
Rapporten er skrevet af Britt Andresen, chefanalytiker.
Foto: News Øresund.

© Øresundsinstitutet – gennem Öi Service AB – oktober 2016

Denne analyse er udarbejdet af Øresundsinstitutet på opdrag af
Regionskontoret & Infocenter for Region Sønderjylland – Schleswig.

ØRESUNDSINSTITUTTET er et uafhængigt dansk-svensk videncenter som gennem analyser, konferencer og medievirksomhed bidrager til et øget kendskab om udviklingen i regionen. Organisationen drives uden henblik på at skabe overskud og med finansiering fra mere end 100 medlemmer fra stat, regioner, kommuner, universiteter, højskoler og det private erhvervsliv.

Östergatan 9 A | 211 25 Malmö | +46 (0) 40 30 56 30 | info@oresundsinstitutet.org | www.oresundsinstitutet.org

I KORTE TRÆK

Grænsependlernes samfundsmæssige værdi samt indkomst i den dansk-tyske grænseregion

- Grænsependlere fra Tyskland bidrager årligt med 3,3 milliarder kroner til dansk økonomi

- Totredjedele af de tyske pendlers bidrag til den danske økonomi bliver lagt i Sydjylland

- Størst er bidraget til værditilvæksten i industrien, bygge- og anlægsvirksomheder samt handels- og transportvirksomhederne

- I alt 14.500 personer pendler over den dansk-tyske grænse, hovedparten (13.900) fra Tyskland til Danmark

- Grænsependlerne mellem Danmark og Tyskland tjente 2,2 mia. kroner efter skat i 2015.

- I alt betalte grænsependlerne 664 mio. kroner i skat til den danske og tyske statskasse i 2015.

- Grænsependlere med arbejde i Sydjylland betalte 358 mio. kroner i skat i 2015.

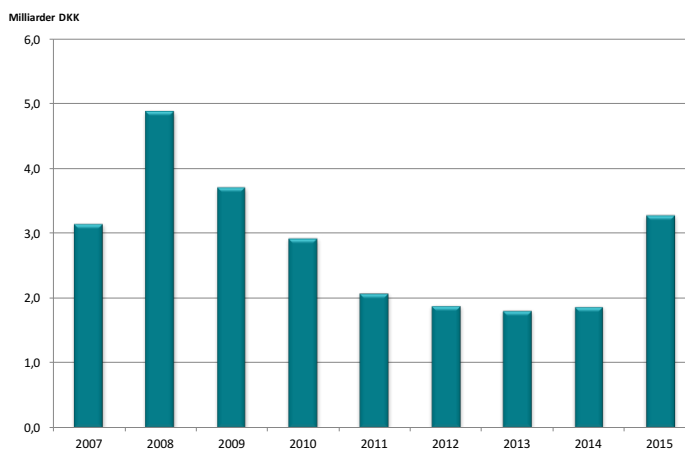
Pendlere fra Tyskland bidrager med 3,3 milliarder til dansk økonomi

Grænsependlere fra Tyskland bidrager årligt med 3,3 milliarder kroner til dansk økonomi. Da pendlingen var på sit højeste, i 2008, bidrog de tysk bosiddende grænsependlere med 4,9 milliarder kroner til den danske værditilvækst. I alt har grænsependlerne skabt værdier på de danske arbejdspladser for 25,5 milliarder kroner i perioden 2007-15.

Der er databrud i tallene for antal grænsependlere mellem 2014 og 2015, hvilket gør tallene for 2015 usammenlignelige med de foregående år. Til og med 2014 er der anvendt opgørelser som Regionskontor & Infocenter for Region Sønderjylland-Schleswig har udarbejdet på baggrund af spørgeskemaer til alle danske kommuner om hvor mange bosiddende i Tyskland, der

er socialt sikret i Danmark. Fra og med maj 2015 er det ikke længere muligt at få disse tal, da området for international sygesikring er flyttet til Udbetaling Danmark. Ny kilde for tal for 2015 er jobindsats.dk. Hovedparten af værditilvæksten skabes i Sydjylland, hvor to tredjedele af grænsependlerne arbejder. I alt 2,3 af de 3,3 milliarder skabes i Sydjylland.

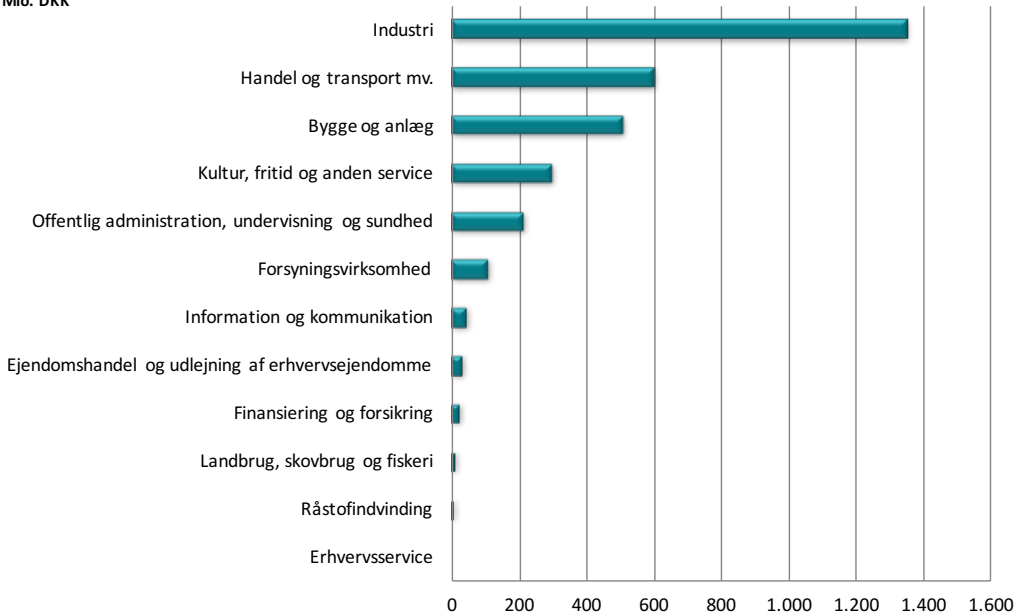
PENDLERSKABT BRUTTOVÆRDITILVÆKST PER ÅR, 2007-15

Kilde: Øresundsinstituttets beregninger

PENDLERSKABT BRUTTOVÆRDITILVÆKST, 2015 FORDELT PÅ BRANCHER

Mio. DKK

Kilde: Øresundsinstittets beregninger

Trefjerdedele af grænsependlernes bidrag til den danske bruttoværditilvækst skabes i industrien, bygge- og anlægsvirksomheder samt handels- og transportvirksomhederne, som er de brancher hovedparten af grænsependlerne arbejder i.

Fakta - bruttoværditilvækst

Den værdi som ansatte skaber på arbejdspladserne betegnes bruttoværditilvæksten. Bruttoværditilvæksten er værdien af virksomhedernes produktion fratrukket de omkostninger, virksomheden har til indkøb af råvarer og servicenydelser, der er brugt i produktionsprocessen. Værditilvæksten går til aflønning af medarbejderne, overskud af virksomheden samt produktionsskatter, der ikke er produktspecifikke. Når bruttoværditilvæksten opgøres per medarbejder, fås et mål på værdien af den produktion som en medarbejder i gennemsnit producerer.

Værditilvæksten per medarbejder varierer betydeligt mellem erhvervene. I nogle erhverv, som for eksempel medicinalvareindustrien og finansiell virksomhed, er den meget høj, mens for eksempel hoteller og restauranter har en lav værditilvækst per medarbejder. Værditilvæksten varierer derfor også en del fra landsdel til landsdel afhængig af erhvervsstrukturen i området. Højest er den i København og lavest på Bornholm. I gennemsnit er bruttoværditilvæksten per beskæftiget omkring 576.000 danske kroner i 2015.

Fakta – Tal for grænsependlere

Pendling fra Tyskland til Danmark

Regionskontor & Infocenter for Region Sønderjylland-Schleswig har hvert år i november-december i perioden 2007-2014 gennemført en rundspørge hos alle 98 danske kommuner. I rundspørgen afdækkes hvor mange grænsependlere, der er fra Tyskland til Danmark. Alle grænsependlere, som arbejder i Danmark, får en dokumentation for sygesikring, den såkaldte E 106 blanket, fra den danske kommune og det er dette tal, som kommunerne er blevet spurgt om.

Det kan ikke udelukkes, at kommunerne også har indberettet statsborgere fra andre EU-lande. Derfor er der som sikkerhed trukket 20 procent fra i skønnet. Det samme gør sig gældende for administrationsfejl og fejl i forbindelse med fremsendelsen, som ligeledes er indregnet med et fradrag på 20 procent.

Fra og med maj 2015 er det ikke længere muligt at få disse tal fra kommunerne, da området for international sygesikring er flyttet til Udbetaling Danmark. I stedet anvendes fra 2015 tal fra Jobindsats.dk, der hører under Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Disse tal baserer sig på oplysninger fra CPR-registeret og sammenkøres med SKATs eIndkomstregister. Herfra kan udtrækkes personer med lønindkomst i Danmark.

Databasen indeholder ikke oplysninger om bopælsland uden for Danmark, men blot statsborgerskab. Og det er en vigtig forskel mellem den tidligere og den nye kilde. Den tidligere anvendte kilde gav

oplysninger om grænsependlere, der bor i Tyskland og arbejder (og dermed er social sikret) i Danmark uanset hvilket nationalitet de har. Den nye kilde (jobindsats.dk) indeholder oplysninger om tyske statsborgere, der bor uden for Danmarks grænser, men har lønindkomst i Danmark. Det betyder, at tyske statsborgere, der bor i Sverige og fx arbejder i København, indgår i opgørelsen, mens andre nationaliteter end tysk, der bor i Tyskland og arbejder i Danmark ikke indgår. Fx bor en del danskere syd for den dansk-tyske grænse og arbejder i Danmark, men disse indgår ikke i den nye opgørelse.

Læs mere om skiftet af datakilde i pressemeddelelse fra Regionskontor & Infocenter for Region Sønderjylland-Schleswig.

Pendling fra Danmark til Tyskland

Antallet af pendlere med bopæl i Danmark er skønnet for perioden 2007-14. Skønnet er baseret på den information, Infocenteret ved Region Sønderjylland-Schleswig får gennem den daglige rådgivning af grænsependlere, herunder den pendling, der er fra Danmark til Tyskland. I grundlaget for skønnet indgår endvidere informationer fra samarbejdet med og kontakten til grænsependlerforeningen for pendlere med bopæl i Danmark og beskæftigelse i Tyskland samt øvrige netværk.

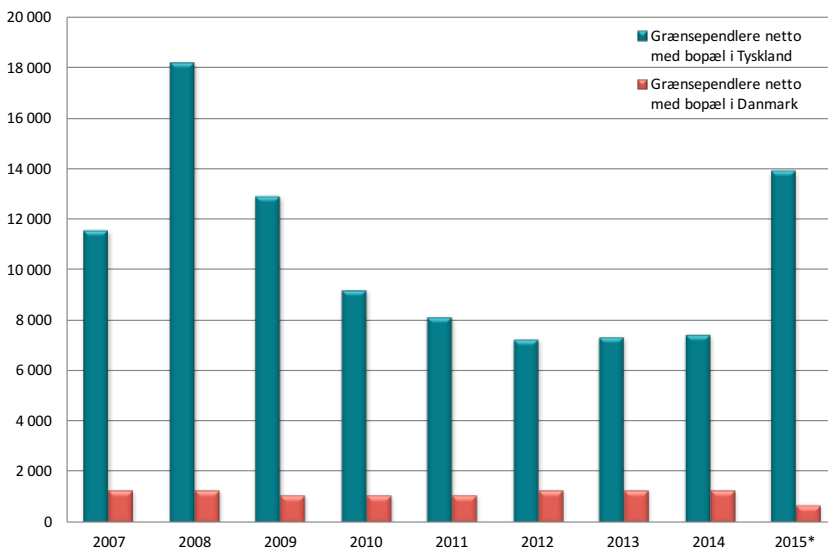
På tysk side er der anvendt data fra Bundesagentur für Arbeit for første gang fra 2015 og dermed er der også databrud i tidsserien for grænsependlere bosat i Danmark med arbejde i Tyskland.

Pendlingsudviklingen

Dansk økonomi har befundet sig i en lang periode med lav økonomisk vækst efter finanskrisen og det har sat sine spor i grænsependlingen mellem Tyskland og Danmark. Grænsependlingen toppede i 2008, hvor opgørelser fra infocentret i Region Sønderjylland-Schleswig viser, at 19.300 personer pendlede til et job på den anden side af den dansk-tyske grænse. Siden da er antallet af pendlere faldet til 8.600 personer i 2014. Grænsependlingen for 2015 ligger på 13.900 personer, men på grund

af skift af datakilde er det ikke muligt at sammenligne med tal for tidligere år. Til gengæld kan det konstateres, at tal fra den nye kilde, jobindsats.dk, noterer en ganske svag stigning i antallet af tyske grænsependlere fra 2014 til 2015 på 0,3 procent. Pendlingsstrømmen er langt stærkere mod Danmark end mod Tyskland. I 2015 udgjorde de tyske grænsependlere, der pendler til job i Danmark 96 procent af alle grænsependlere mellem Danmark og Tyskland.

GRÆNSEPENDLINGEN MELLEML TYSKLAND OG DANMARK, 2007-15

Kilde: Regionskontor & Infocenter, Region Sønderjylland – Schleswig og jobindsats.dk

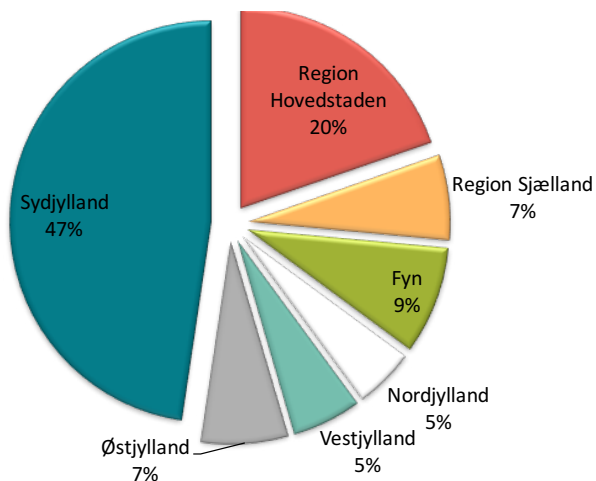
Pendlere fra Tyskland til Danmark

Knapt halvdelen (47 procent) af grænsependlere fra Tyskland til Danmark pendler i 2015 til en arbejdsplads i Sydjylland. 27 procent af grænsependlerne pendler til Østdanmark (Region Hovedstaden og Region Sjælland). Det er en væsentlig stigning i forhold til den tidligere kilde, der anvendes til og med 2014, og kan formentlig forklares ved at den nye kilde medtager tyske statsborgere, der bor i andre lande end Danmark og Tyskland. Det vil sige at tyske statsborgere, der bor i Sverige og arbejder i for eksempel København som noget nyt indgår i opgørelsen. For at vurdere udviklingen over tid sammenlignes derfor tal for 2008 med tal for 2014 nedenfor, da kilden til begge disse år er den

samme. Læs mere om databrudet på side 4.

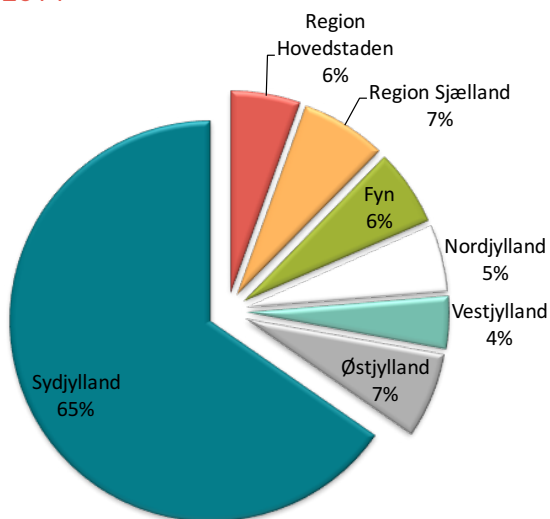
Sydjyllands andel af grænsependlerne steg fra 2008 til 2014 fra at give beskæftigelse til 41 procent af grænsependlerne fra Tyskland til 65 procent i 2014. Denne udvikling afspejler, at grænsependlingen fra Tyskland til Sydjylland er langt mere stabil over tid end pendlingen fra Tyskland til de øvrige områder i Danmark. Især udviklingen i grænsependlingen fra Tyskland til Østjylland understreger denne udvikling. I 2008 var 30 procent af grænsependlerne beskæftiget i Østjylland. I 2014 var det tal faldet til 7 procent af grænsependlerne – det er stort set samme antal tyske grænsependlere, som er beskæftiget i Region Hovedstaden i 2014.

ARBEJDSSTEDSOMRÅDE FOR GRÆNSEPENDLERE FRA TYSKLAND TIL DANMARK, 2015

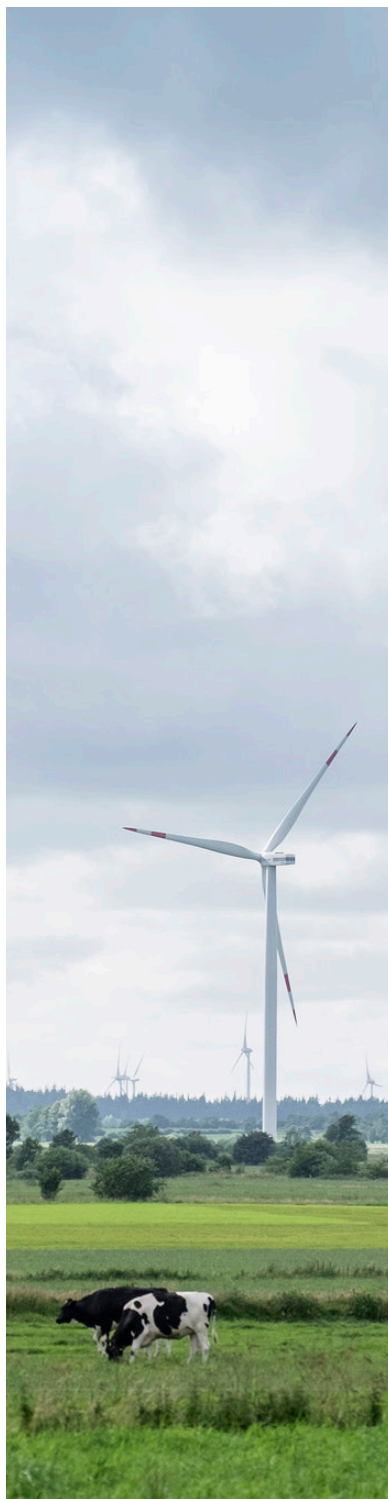

Kilde: Regionskontor & Infocenter, Region Sønderjylland – Schleswig og jobindsats.dk

ARBEJDSSTEDSOMRÅDE FOR GRÆNSEPENDLERE FRA TYSKLAND TIL DANMARK, 2014

Kilde: Regionskontor & Infocenter, Region Sønderjylland – Schleswig

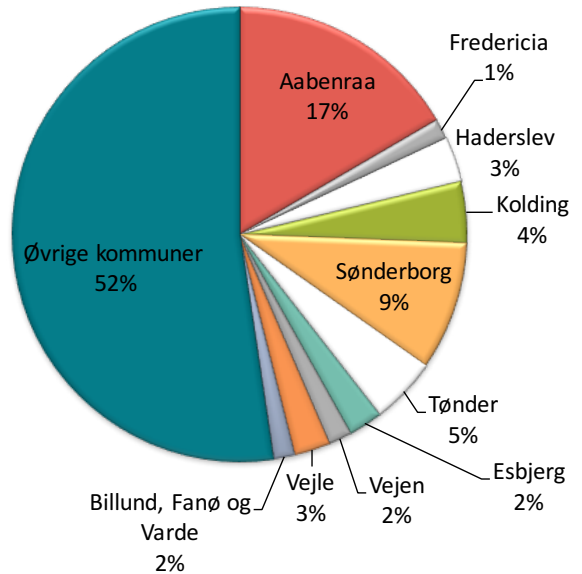

De tre grænsenære kommuner, Aabenraa, Sønderborg og Tønder giver arbejde til 31 procent af alle grænsependlere fra Tyskland. Transporttiden spiller en stor rolle for pendlere, især når der er tale om daglig pendling. 35 procent af pendlere, der arbejder i Sydjylland, pendler til en arbejdsplads i Aabenraa kommune. Aabenraa kommune har en god tilgængelighed til og fra Tyskland via rute E45 og har et stort pendlingsopland i og omkring Flensborg lige syd for grænsen.

Grænsependlerne er fordelt på arbejdsstedskommune på baggrund af statistik fra Jobindsats.dk samt for tidligere år (2007-14) fra infocenteret i Region Sønderjylland-Schleswig. Jobindsats.dk indeholder desuden oplysninger om blandt andet branchetilhørsforhold for udenlandske statsborgere, der arbejder i Danmark, herunder grænsependlere.

Grænsependlerne udgør en betydelig del af arbejdsstyrken i de kommuner, der ligger tættest på den dansk-tyske landegrænse. I Aabenraa kommune udgør grænsependlerne fra Tyskland 8 procent af de beskæftigede, mens de udgør 2 procent i Sønderborg kommune og 2,8 procent i Tønder. I Aabenraa er grænsependlernes andel af beskæftigelsen fordoblet fra 2012 til 2014 fra 4 til 8 procent. Mens beskæftigelsen i kommunen i alt er steget 1,9 procent mellem 2012 og 2014 er antallet af grænsependlere fra Tyskland steget med hele 19 procent.

ARBEJDSSTEDSKOMMUNE FOR GRÆNSEPENDLERE FRA TYSKLAND TIL DANMARK, 2015

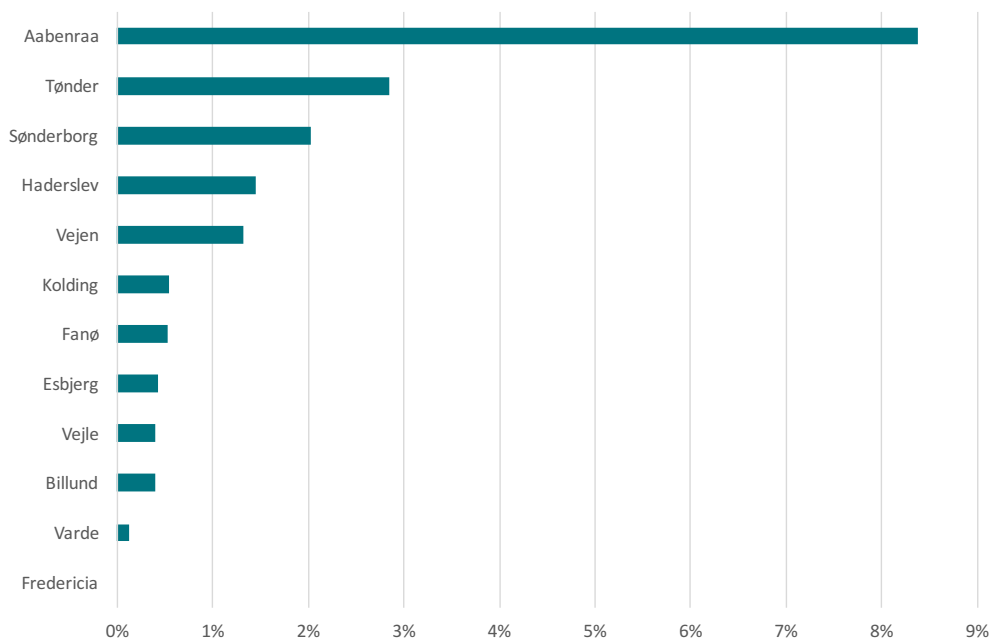

Kilde: Regionskontor & Infocenter, Region Sønderjylland – Schleswig og jobindsats.dk

Til sammenligning kan nævnes, at øresundspendlerne udgør 1,7 procent (2013) af de beskæftigede i Københavns Kommune og 7,4 procent i Tårnby, der med Københavns Lufthavn er en kommune, der altid har haft mange svenske ansatte.

GRÆNSEPENDLERNES ANDEL AF BESKÆFTIGELSEN, 2014

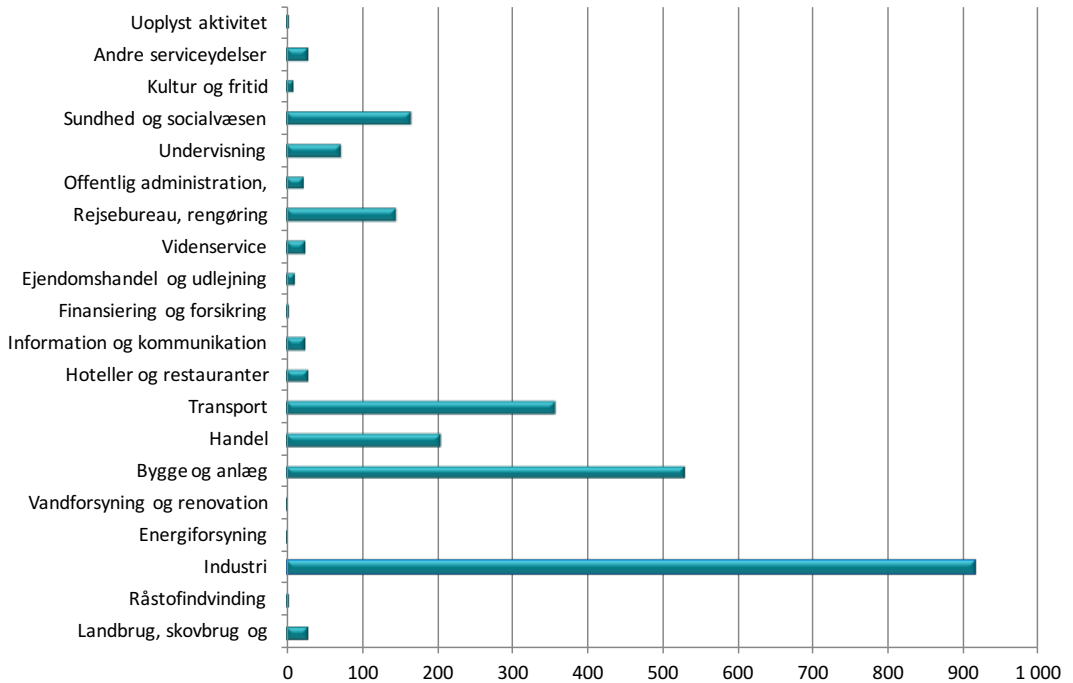

Kilde: ØresundsInstitutets beregninger

På baggrund af tal fra www.jobindsats.dk kan grænsependlernes branchetilhørsforhold afdækkes. En tredjedel af grænsependlerne arbejder i industrien, mens bygge-og anlægsindustrien og handel og transportvirksomheder er andre brancher, hvor der er mange grænsependlere ansat.

GRÆNSEPENDLERNE FORDELT PÅ BRANCHER, 2015

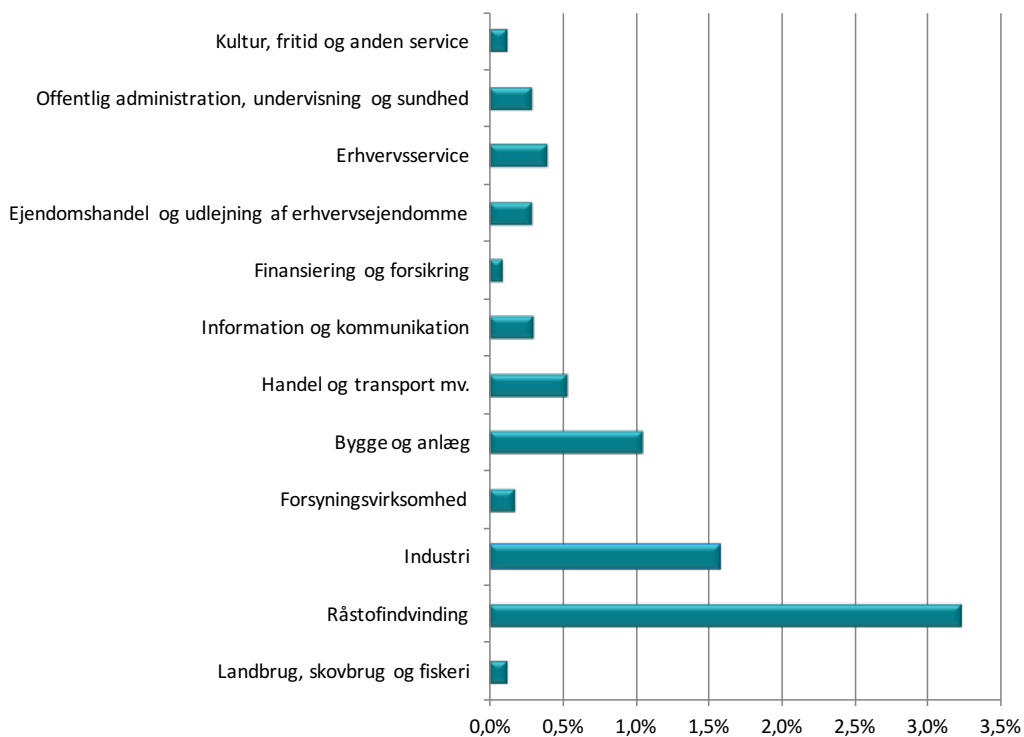
Kilde: ØresundsInstitutets beregninger

Grænsependlernes andel af de beskæftigede i de forskellige brancher i Sydjylland varierer meget. Der er anvendt tal for 2014, der er det seneste år i den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik fra Danmarks Statistik, til beregningen. Da grænsependlingstallet stiger fra 2014 til 2015 på grund af skift til ny kilde, vil beregninger for 2015 give højere tal for hvor stor en andel de tyske grænsependlere udgør af den samlede beskæfti-

gelse i Sydjylland. Råstofindvinding, der er en meget specialiseret og, målt i beskæftigelse, lille branche, har den største andel grænsependlere ansat, 3,2 procent. I industrivirksomhederne og i bygge- og anlægsbranchen udgør grænsependlerne henholdsvis 1,6 procent og 1 procent af de beskæftigede. I den offentlige sektor er andelen af grænsependlere meget lav – et billede, der også ses i Greater Copenhagen/Øresundsregionen.

GRÆNSEPENDLERNES ANDEL AF BESKÆFTIGELSEN I SYDJYLLAND, 2014

Kilde: Øresundsinstittets beregninger

Beregningsmetode og kilder

For at kunne beregne bruttoværditilvæksten af pendlingen over den dansk-tyske grænse, er det nødvendigt at omregne antallet af grænsependlere til beskæftigede opgjort på samme måde som i nationalregnskabet. Det skyldes, at bruttoværditilvæksten per beskæftiget hentes fra nationalregnskabet. Jobindsats.dk opgør grænsependlerne både som antal personer og antal fuldtidsbeskæftigede. Disse oplysninger er brugt til at beregne en beskæftigelsesgrad for grænsependlere fra Tyskland til Danmark. Denne beskæftigelsesgrad er siden divideret med beskæftigelsesgraden i arbejdstidsregnskabet, der ligger til grund for nationalregnskabet for at justere for at grænsependlerne i gennemsnit arbejder færre timer på et år end den gennemsnitlige ansatte i Danmark.

Beskæftigelsesgraden for grænsependlerne er omkring 50 procent. Der kan være mange årsager til at beskæftigelsesgraden er under 100 %. Deltidsarbejde kan naturligvis være én forklaring på, at beskæftigelsesgraden er under 100 %. Der ses en tendens til at grænsependlere ansat i kommuner beliggende langt væk fra den tysk-danske grænse har en lavere beskæftigelsesgrad. En anden forklaring er, at medarbejderen har påbegyndt sin ansættelse i løbet af kalenderåret eller på tilsvarende måde, at ansættelsen er ophørt i løbet af et kalenderår.

Der beregnes en nettostrøm af grænse-

pendlere ved at trække antal grænsependlere fra Danmark til Tyskland fra antal grænsependlere fra Tyskland til Danmark. Dette sker ud fra en betragtning om, at de grænsependlere, der pendler fra Danmark til Tyskland, i stedet for at være beskæftiget i Tyskland kunne være beskæftiget i Danmark. Dette ville til gengæld betyde, at der var ”plads” til tilsvarende færre antal pendlere fra Tyskland til Danmark på det danske arbejdsmarked. I praksis må det formodes, at grænsependlerne skaber en værdi for deres arbejdsgiver, der er en smule højere end de ville gøre hos en arbejdsgiver i hjemlandet, hvilket motiverer til pendling og kan betale de ekstra omkostninger i form af længere transporttid og højere rejseomkostninger. Der findes dog ingen empiriske undersøgelser af denne merværdi ved pendlingen, hvorfor den af konservative grunde sættes lig nul i disse beregninger.

Kilden til bruttoværditilvækst per beskæftiget er det danske nationalregnskab, der udarbejdes af Danmarks Statistik (www.statistikbanken.dk) efter internationale standarder. Bruttoværditilvækst og antal beskæftigede er fordelt på landsdele og brancher. På baggrund af disse tal beregnes bruttoværditilvæksten per beskæftiget og dette tal ganges på nettostrømmen af grænsependlere.

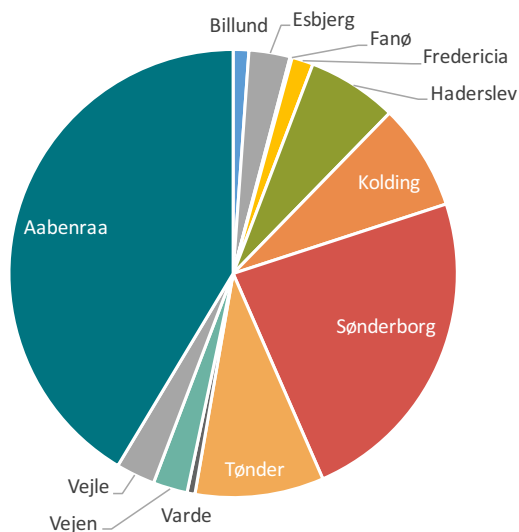

Grænsependlerne tjente 2,2 mia. kroner efter skat og betalte 664 mio. i skat i 2015

Grænsependlerne mellem Danmark og Tyskland tjente i alt 2,2 mia. kroner i 2015. Hovedparten af lønnen til grænsependlerne, 1,9 mia. kroner, udbetales af arbejdsgivere på den danske side af grænsen, som har 96 procent af grænsependlerne ansat, og alene for Sydjylland løber beløbet op i 1,3 mia. kroner. De dansk bosiddende grænsependlere (651) fik i 2015 i alt 177 mio. kroner med sig hjem i lønposen efter skat.

I alt betalte grænsependlerne 664 mio. kroner i skat og sociale sikringsbidrag i 2015. Hovedparten, 534 mio. kroner, gik i den danske statskasse, mens 130 mio. kroner blev betalt i Tyskland. Grænsependlere, der har arbejde i Sydjylland, betalte i 2015 358 mio. kroner i skat – det er 67 procent af al den skat, som de tysk bosiddende grænsependlere betaler i Danmark.

SKAT FOR GRÆNSEPENDLERE FRA TYSKLAND, DER ARBEJDER I DE SYDJYSKE KOMMUNER, 2015

Kilde: Øresundsinstittets beregninger

Sådan har vi regnet

Der eksisterer ingen indkomststatistik for grænsependlere mellem Danmark og Tyskland. For grænsependlere bosat i Danmark med arbejde i Tyskland findes dog en undersøgelse fra Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung. Dänen in Deutschland, Zur Beschäftigung dänischer Staatsbürger in Deutschland. 2013, der indeholder tal for gennemsnitslønindkomsten for fuldtidsansatte grænsependlerne i 2008. I 2008 tjente de dansk bosiddende grænsependlere i gennemsnit 4.543 EUR per måned, hvilket er højere end den gennemsnitlige løn i Tyskland. For at få lønindkomst for de øvrige år er beløbet for 2008 fremskrevet med den gennemsnitlige tyske lønstigning.

For grænsependlere med arbejde i Danmark er det en central forudsætning for beregningen af den samlede lønsum, at grænsependlerne har samme aflønning som de øvrige ansatte i landsdelen. I beregningen er grænsependlernes lønindkomst antaget at være lig den gennemsnitlige lønindkomst for den landsdel grænsependleren arbejder i. Antagelsen begrundes i, at pendlingsstrømmen fra Tyskland til Danmark er så tilpas stor, at den kan formodes at afspejle arbejdsmarkedet som sådant, mens pendlingsstrømmen fra Danmark og Tyskland er meget lille og formentlig i høj grad består af specialister. Dog er der i beregningen korrigeret for at grænsependlere fra Tyskland i gennemsnit arbejder færre timer på et

år end generelt på det danske arbejdsmarked. Det skyldes formentlig at der er flere korte ansættelser.

Beregningen af lønindkomst efter skat er foretaget som en skabelonmæssig beregning af skattebetalingen ud fra de gældende skatteregler. Beregningen er et kvalificeret estimat for skattebetalingen fra grænsependlerne og ikke det faktiske beløb, som grænsependlerne betaler i skat. Læs mere om beregningen af skattebetalingerne i Fakta om skatten.

Fakta om skatten

Som grænsependler betaler man skat i arbejdslandet.

Grænsependlere med arbejde i Danmark

Grænsependlere bosiddende i Tyskland med arbejde i Danmark kan vælge mellem at blive beskattet som begrænset skattepligtig eller som ubegrænset skattepligtig, såfremt man har mindst 75 procent af sin årsindkomst i Danmark. Uubegrænset skattepligtig kaldes også for grænsegængerreglen og med den har man mulighed for at trække eksempelvis renteudgifter og udenlandske sociale bidrag fra. Man kan også få et ægtefællefradrag, hvis ægtefællen i Tyskland tjener mindre end det beløb, som fradraget udgør. Den kommunale skattesats og sundhedsbidraget er i 2015 28 procent for grænsependlere. Selvom grænsepend-

lerne betaler kommunalskat, går denne dog ikke til kommunerne, men ryger i statskassen.

I beregningerne af skatten er det antaget at grænsependleren har en række standardmæssige fradrag:

Fradrag i kapitalindkomst

Renteudgifter for boliglån

Ligningsmæssige fradrag

Fagligt kontingent

A-kassebidrag

Befordring

Der er i beregningerne gjort antagelser om beløbenes størrelse ud fra en gennemsnitlig betragtning for renteudgifterne på boliglån, fagligt kontingent til fagforening samt A-kassebidrag. For befordring er der lavet specifikke beregninger for hver kommune i Sydjylland og for de øvrige landsdele antages at der ugependles.

Grænsependlere med arbejde i Tyskland

Grænsependlere er begrænset skattepligtige og bliver placeret i skatteklasse I. Efter ansøgning kan grænsependleren vælge at blive behandlet som

ubegrænset skattepligtig, såfremt enten 90 % af den samlede indtægt underligger tysk beskatning eller de øvrige indtægter er lavere end det gældende grundfradrag (i 2015 8.472 €).

I Tyskland kan grænsependleren indlevere en Steuererklärung (svarende til en selvangivelse). I Tyskland har man en fordelagtig sambeskatning af ægtefæller, ”Ægtefællesplitting”, hvor ægtefællernes samlede indtægter betragtes under ét og der gives dobbelt grundfradrag.

I beregningerne er det antaget at grænsependleren beskattes efter skatteklasse 1, hvor de automatisk bliver indplaceret. Denne antagelse anvendes, da der ikke foreligger oplysninger om grænsependlernes socioøkonomiske forhold, hvorvidt de er gifte eller ej.

Skatteberegningen er foretaget ved hjælp af lohnsteuerrechner.de.

Læs mere om skatteregler for grænsependlere mellem Danmark og Tyskland på pendlerinfo.org.

**ØRESUNDS
INSTITUTTET**

ØRESUNDSINSTITUTTET er et uafhængigt dansk-svensk videntcenter som gennem analyser, konferencer og medievirksomhed bidrager til et øget kendskab om udviklingen i regionen. Organisationen drives uden henblik på at skabe overskud og med finansiering fra mere end 100 medlemmer fra stat, regioner, kommuner, universiteter, højskoler og det private erhvervsliv.

Östergatan 9 A | 211 25 Malmö | +46 (0) 40 30 56 30 | info@oresundsinstitutet.org | www.oresundsinstitutet.org